

# KODEKS POSTĘPOWANIA KARNEGO

Tom I

Komentarz do art. 1–166

redakcja naukowa

Ryszard A. Stefański, Stanisław Zabłocki

Jacek Kosonoga, Jerzy Skorupka, Ryszard A. Stefański

---

---

---

KOMENTARZE

# KODEKS POSTĘPOWANIA KARNEGO

Tom I

Komentarz do art. 1–166

redakcja naukowa

Ryszard A. Stefański, Stanisław Zabłocki

Jacek Kosonoga, Jerzy Skorupka, Ryszard A. Stefański

---

---

KOMENTARZE

Zamów książkę w księgarni internetowej

**proinfo.pl**  
księgarnia internetowa

*Stan prawny na 12 sierpnia 2017 r.*

Wydawca  
*Monika Pawłowska*

Redaktor prowadzący  
*Joanna Ołówek*

Opracowanie redakcyjne  
*Joanna Ośka*

Łamanie  
*Fotoedytor*

Poszczególne części opracowali:

Dział I i II – Jacek Kosonoga  
Dział III – Ryszard A. Stefański  
Dział IV – Jerzy Skorupka

Ta książka jest wspólnym dziełem twórcy i wydawcy. Prosimy, byś przestrzegał przysługujących im praw. Książkę możesz udostępnić osobom bliskim lub osobiście znanym, ale nie publikuj jej w internecie. Jeśli cytujesz fragmenty, nie zmieniaj ich treści i koniecznie zaznacz, czyje to dzieło. A jeśli musisz skopiować część, rób to jedynie na użytek osobisty.

prawolubni

**SZANUJMY PRAWO I WŁASNOŚĆ**  
Więcej na [www.legalnakultura.pl](http://www.legalnakultura.pl)  
**POLSKA IZBA KSIĄŻKI**

© Copyright by  
Wolters Kluwer Polska SA, 2017

ISBN: 978-83-8107-559-6

Dział Praw Autorskich  
01-208 Warszawa, ul. Przyokopowa 33  
tel. 22 535 82 19  
e-mail: [ksiazki@wolterskluwer.pl](mailto:ksiazki@wolterskluwer.pl)

[www.wolterskluwer.pl](http://www.wolterskluwer.pl)  
księgarnia internetowa [www.profinfo.pl](http://www.profinfo.pl)

# Spis treści

Wykaz skrótów .....	11
Wprowadzenie .....	17
<b>Ustawa z 6.06.1997 r. – Kodeks postępowania karnego</b> (Dz.U. z 2016 r. poz. 1749; zm.: Dz.U. z 2016 r. poz. 1948, poz. 2138, poz. 2261; z 2017 r. poz. 244, poz. 768, poz. 773, poz. 966) .....	21
<b>DZIAŁ I. Przepisy wstępne</b> .....	23
Art. 1. [Podsądność] .....	39
Art. 2. [Cele kodeksu] .....	52
Art. 3. [Czynnik społeczny w postępowaniu karnym] .....	76
Art. 4. [Zasada obiektywizmu] .....	86
Art. 5. [Zasada domniemania niewinności, <i>in dubio pro reo</i> ] .....	96
Art. 6. [Zasada prawa do obrony] .....	116
Art. 7. [Zasada swobodnej oceny dowodów] .....	136
Art. 8. [Zasada samodzielności jurysdykcyjnej sądów] .....	160
Art. 9. [Zasada działania z urzędu] .....	174
Art. 10. [Zasada legalizmu] .....	178
Art. 11. [Umorzenie absorpcyjne, przesłanki, tryb, wznowienie] .....	184
Art. 12. [Ściganie na wniosek pokrzywdzonego] .....	192
Art. 13. [Ściganie za zezwoleniem] .....	209
Art. 14. [Zasada skargowości] .....	214
Art. 15. [Podległość procesowa Policji i innych organów sądowi i prokuratorowi] .....	222
Art. 16. [Obowiązek pouczenia i informowania uczestników postępowania] .....	229
Art. 17. [Negatywne przesłanki procesowe] .....	238
Art. 18. [Czyn jako wykroczenie lub przewinienie dyscyplinarne] .....	338
Art. 19. [Sygnalizacja uchybień, kara pieniężna, zażalenie] .....	342
Art. 20. [Reagowanie na naruszenie obowiązków procesowych] .....	349
Art. 21. [Zawiadomienie o postępowaniu karnym] .....	365
Art. 22. [Zawieszenie postępowania] .....	369

---

Art. 23.	[Zawiadomienie sądu rodzinnego] . . . . .	392
Art. 23a.	[Mediacja: cel, termin, mediator, sprawozdanie] . . . . .	395
Art. 23b.	(uchylony) . . . . .	405
<b>DZIAŁ II. Sąd</b> . . . . .		<b>406</b>
Rozdział 1. Właściwość i skład sądu . . . . .		412
Art. 24.	[Sąd rejonowy – właściwość rzeczowa] . . . . .	412
Art. 25.	[Sąd okręgowy – właściwość rzeczowa i funkcjonalna] . . . . .	419
Art. 26.	[Sąd apelacyjny – właściwość funkcjonalna] . . . . .	439
Art. 27.	[Sąd Najwyższy – właściwość funkcjonalna] . . . . .	443
Art. 28.	[Rozprawa główna – skład sądu] . . . . .	448
Art. 29.	[Rozprawa apelacyjna i kasacyjna – skład sądu] . . . . .	469
Art. 30.	[Posiedzenie – skład sądu] . . . . .	473
Art. 31.	[Właściwość miejscowa – reguły ogólne] . . . . .	477
Art. 32.	[Właściwość miejscowa – kryteria dodatkowe] . . . . .	488
Art. 33.	[Łączność podmiotowa] . . . . .	491
Art. 34.	[Łączność przedmiotowa] . . . . .	494
Art. 35.	[Właściwość – sprawdzenie z urzędu] . . . . .	502
Art. 36.	[Przekazanie sprawy – ekonomia procesowa] . . . . .	513
Art. 37.	[Przekazanie sprawy – dobro wymiaru sprawiedliwości] . . . . .	521
Art. 38.	[Spory o właściwość] . . . . .	534
Art. 39.	[Spór kompetencyjny sądu powszechnego i sądu wojskowego] . . . . .	539
Rozdział 2. Wyłączenie sędziego . . . . .		543
Art. 40.	[ <i>Iudex inhabilis</i> ] . . . . .	543
Art. 41.	[ <i>Iudex suspectus</i> ] . . . . .	586
Art. 41a.	[Pozostawienie wniosku o wyłączenie sędziego bez rozpoznania] . . . . .	613
Art. 42.	[Postępowanie w przedmiocie wyłączenia] . . . . .	616
Art. 43.	[Przekazanie sprawy – wyłączenie sędziów] . . . . .	622
Art. 44.	[Wyłączenie ławników] . . . . .	623
<b>DZIAŁ III. Strony, obrońcy, pełnomocnicy, przedstawiciel społeczny, podmiot zobowiązany, właściciel przedsiębiorstwa zagrożonego przepadkiem</b> . . . . .		<b>626</b>
Rozdział 3. Oskarżyciel publiczny . . . . .		639
Art. 45.	[Prokurator oskarżycielem publicznym] . . . . .	639
Art. 46.	[Prokurator – udział w rozprawie] . . . . .	659
Art. 47.	[Wyłączenie oskarżyciela publicznego] . . . . .	667
Art. 48.	[Tryb wyłączenia oskarżyciela] . . . . .	674
Rozdział 4. Pokrzywdzony . . . . .		680
Art. 49.	[Pokrzywdzony – definicja] . . . . .	680
Art. 49a.	[Termin do złożenia wniosku] . . . . .	709
Art. 50.	[Zakaz kumulacji ról procesowych] . . . . .	714
Art. 51.	[Reprezentacja pokrzywdzonego w procesie] . . . . .	718
Art. 52.	[Śmierć pokrzywdzonego] . . . . .	728

---

Rozdział 5. Oskarżyciel posiłkowy . . . . .	733
Art. 53. [Pokrzywdzony oskarżycielem posiłkowym] . . . . .	733
Art. 54. [Samoistny oskarżyciel posiłkowy, termin] . . . . .	738
Art. 55. [Subsydiarny oskarżyciel posiłkowy] . . . . .	744
Art. 56. [Ograniczenie udziału oskarżyciela posiłkowego w postępowaniu] . . . . .	768
Art. 56a. [Doręczenie wraz z tłumaczeniem oskarżycielowi posiłkowemu orzeczenia podlegającego zaskarżeniu lub kończącego postępowanie] . . . . .	773
Art. 57. [Odstąpienie oskarżyciela posiłkowego od oskarżenia] . . . . .	776
Art. 58. [Śmierć oskarżyciela posiłkowego] . . . . .	779
Rozdział 6. Oskarżyciel prywatny . . . . .	783
Art. 59. [Oskarżyciel prywatny] . . . . .	783
Art. 60. [Objęcie czynu ściganego z oskarżenia prywatnego przez prokuratora] . . . . .	788
Art. 60a. [Doręczenie wraz z tłumaczeniem oskarżycielowi prywatnemu orzeczenia podlegającego zaskarżeniu lub kończącego postępowanie] . . . . .	811
Art. 61. [Śmierć oskarżyciela prywatnego] . . . . .	812
Rozdział 7. (uchylony) . . . . .	814
Art. 62–70. (uchylone) . . . . .	814
Rozdział 8. Oskarżony . . . . .	814
Art. 71. [Oskarżony, podejrzany – definicje] . . . . .	814
Art. 72. [Prawo do pomocy tłumacza] . . . . .	822
Art. 73. [Prawo tymczasowo aresztowanego do kontaktu z obrońcą] . . . . .	833
Art. 74. [Prawa i obowiązki oskarżonego w postępowaniu] . . . . .	841
Art. 75. [Obowiązek stawiania się na wezwanie] . . . . .	850
Art. 76. [Przedstawiciel ustawowy oskarżonego] . . . . .	855
Art. 77. [Maksymalna liczba obrońców] . . . . .	858
Art. 78. [Obrońca z urzędu – prawo ubogiego] . . . . .	863
Art. 79. [Obrona obligatoryjna] . . . . .	878
Art. 80. [Obrona obligatoryjna przed sądem okręgowym] . . . . .	923
Art. 80a. (uchylony) . . . . .	931
Art. 81. [Wyznaczenie obrońcy z urzędu w postępowaniu] . . . . .	931
Art. 81a. [Lista obrońców] . . . . .	941
Rozdział 9. Obrońcy i pełnomocnicy . . . . .	946
Art. 82. [Obrońca oskarżonego] . . . . .	946
Art. 83. [Upoważnienie do obrony] . . . . .	951
Art. 84. [Zakres udziału obrońcy] . . . . .	968
Art. 85. [Obrona wielu oskarżonych] . . . . .	979
Art. 86. [Czynności obrońcy a oskarżony] . . . . .	994
Art. 87. [Udział pełnomocnika] . . . . .	1002
Art. 87a. (uchylony) . . . . .	1007
Art. 88. [Uprawnienie do pełnienia roli pełnomocnika] . . . . .	1007

---

---

Art. 89. [Odpowiednie stosowanie Kodeksu postępowania cywilnego] . . . . .	1014
Rozdział 10. Przedstawiciel społeczny . . . . .	1016
Art. 90. [Przedstawiciel społeczny] . . . . .	1016
Art. 91. [Uprawnienia procesowe przedstawiciela organizacji społecznej] . . . . .	1024
Rozdział 10a. Podmiot zobowiązany . . . . .	1028
Art. 91a. [Zobowiązanie do zwrotu korzyści lub jej równowartości; orzeczenie przepadku świadczenia lub jego równowartości] . . .	1028
Rozdział 10b. Właściciel przedsiębiorstwa zagrożonego przepadkiem . . . . .	1038
Art. 91b. [Prawa przysługujące właścicielowi przedsiębiorstwa zagrożonego przepadkiem] . . . . .	1038
<b>DZIAŁ IV. Czynności procesowe . . . . .</b>	<b>1040</b>
Rozdział 11. Orzeczenia, zarządzenia i polecenia . . . . .	1043
Art. 92. [Podstawa faktyczna orzeczenia] . . . . .	1043
Art. 93. [Postanowienia, zarządzenia, polecenia] . . . . .	1049
Art. 93a. [Uprawnienia referendarzy sądowych] . . . . .	1054
Art. 94. [Postanowienia, zarządzenia – treść] . . . . .	1056
Art. 95. [Orzekanie na rozprawie oraz na posiedzeniu] . . . . .	1059
Art. 95a. [Orzekanie w sprawach zaliczonych do wykroczeń] . . . . .	1062
Art. 95b. [Zasada tajności posiedzeń] . . . . .	1062
Art. 96. [Posiedzenie – zasady udziału stron] . . . . .	1065
Art. 97. [Czynności sprawdzające] . . . . .	1074
Art. 98. [Postanowienie – uzasadnienie] . . . . .	1077
Art. 99. [Wyrok, zarządzenie – uzasadnienie] . . . . .	1082
Art. 100. [Orzeczenia i zarządzenia – ogłaszanie, doręczanie, pouczanie] . . . . .	1084
Art. 101–104. (uchylone) . . . . .	1093
Art. 105. [Sprostowanie orzeczeń i zarządzeń] . . . . .	1093
Art. 106. [Orzeczenia i zarządzenia w postępowaniu przygotowawczym] . . . . .	1101
Art. 107. [Klauzula wykonalności – nadanie] . . . . .	1103
Rozdział 12. Narada i głosowanie . . . . .	1105
Art. 108. [Zasada tajności narady i głosowania] . . . . .	1105
Art. 109. [Kolejność głosowania] . . . . .	1108
Art. 110. [Przedmiot narady i głosowania] . . . . .	1110
Art. 111. [Zasady liczenia głosów] . . . . .	1112
Art. 112. [Wstrzymanie się od głosowania] . . . . .	1114
Art. 113. [Podpisywanie orzeczeń] . . . . .	1115
Art. 114. [ <i>Votum separatum</i> ] . . . . .	1116
Art. 115. [Podpisanie uzasadnienia] . . . . .	1120
Rozdział 13. Porządek czynności procesowych . . . . .	1122
Art. 116. [Forma wniosków lub oświadczeń stron] . . . . .	1122

---

Art. 117. [Udział w czynnościach procesowych i następstwa nieobecności] . . . . .	1123
Art. 117a. [Wielu obrońców, pełnomocników] . . . . .	1131
Art. 118. [Niewłaściwe oznaczenie czynności, niewłaściwe skierowanie pisma] . . . . .	1135
Art. 119. [Pismo procesowe – wymogi formalne] . . . . .	1138
Art. 120. [Uzupełnienie braków formalnych] . . . . .	1139
Art. 121. [Odmowa podpisu uczestnika czynności] . . . . .	1146
Rozdział 14. Terminy . . . . .	1147
Art. 122. [Termin zawity] . . . . .	1147
Art. 123. [Zasady obliczania terminu] . . . . .	1149
Art. 124. [Nadanie pisma przed terminem] . . . . .	1154
Art. 125. [Niewłaściwe wniesienie pisma] . . . . .	1157
Art. 126. [Warunki przywrócenia terminu zawitego] . . . . .	1158
Art. 127. [Wniosek o przywrócenie terminu a wykonanie orzeczenia] . . . . .	1167
Art. 127a. [Zawieszenie terminu] . . . . .	1169
Art. 127b. [Sposób obliczania okresów tygodnia, miesiąca, roku] . . . . .	1170
Art. 127c. [Dzień trwania środka przymusu skutkującego pozbawieniem wolności] . . . . .	1171
Rozdział 15. Doręczenia . . . . .	1171
Art. 128. [Forma doręczanych pism] . . . . .	1171
Art. 129. [Treść wezwania lub zawiadomienia] . . . . .	1173
Art. 130. [Pokwitowanie] . . . . .	1175
Art. 131. [Doręczenie przez pocztę, Policję, środki masowego przekazu] . . . . .	1176
Art. 132. [Doręczenie do rąk adresata, dorosłego domownika, za pomocą faksu] . . . . .	1179
Art. 133. [Doręczenie zastępcze] . . . . .	1188
Art. 134. [Doręczenie pośrednie] . . . . .	1191
Art. 135. [Zawiadomienie prokuratora wokandą] . . . . .	1194
Art. 136. [Odmowa przyjęcia pisma, odmowa pokwitowania] . . . . .	1195
Art. 137. [Wezwanie w wypadkach niecierpiących zwłoki] . . . . .	1196
Art. 138. [Doręczenie osobie przebywającej za granicą] . . . . .	1199
Art. 139. [Uznanie pisma za doręczone] . . . . .	1201
Art. 140. [Obowiązek doręczeń reprezentantom stron] . . . . .	1206
Art. 141. [Delegacja ustawowa] . . . . .	1209
Art. 142. [Doręczenie przez przyznanie] . . . . .	1209
Rozdział 16. Protokoły . . . . .	1210
Art. 143. [Czynności protokołowane] . . . . .	1210
Art. 144. [Protokolant] . . . . .	1218
Art. 145. [Stenogram] . . . . .	1220
Art. 146. [Wyłączenie protokolanta i stenografa] . . . . .	1221
Art. 147. [Rejestracja obrazu lub dźwięku] . . . . .	1224
Art. 148. [Elementy protokołu] . . . . .	1231
Art. 148a. [Anonimizacja] . . . . .	1235

---



Art. 149.	[Podpisanie protokołu rozprawy lub posiedzenia, stenogramu] . . . . .	1239
Art. 150.	[Podpisanie protokołu innych czynności, zarzuty do protokołu] . . . . .	1240
Art. 151.	[Skreślenia, poprawki, uzupełnienia, uzupełnienie podpisu] . . .	1246
Art. 152.	[Wniosek o sprostowanie protokołu rozprawy, posiedzenia] . . .	1249
Art. 153.	[Tryb sprostowania protokołu] . . . . .	1252
Art. 154.	[Sprostowanie omyłek pisarskich i rachunkowych] . . . . .	1255
Art. 155.	[Obowiązek zawiadomienia stron o sprostowaniu] . . . . .	1256
Rozdział 17.	Przeglądanie akt i sporządzanie odpisów . . . . .	1257
Art. 156.	[Przeglądanie akt sprawy, czynienie odpisów i kserokopii] . . . .	1257
Art. 156a.	[Udostępnianie danych lub oryginałów dokumentów z załącznika adresowego] . . . . .	1278
Art. 157.	[Odpisy orzeczeń i protokołów] . . . . .	1280
Art. 158.	[Przeglądanie akt sądowych przez prokuratora] . . . . .	1282
Art. 159.	[Udostępnienie akt – zażalenie] . . . . .	1284
Rozdział 18.	Odtworzenie zaginionych lub zniszczonych akt . . . . .	1285
Art. 160.	[Odtworzenie akt – właściwość] . . . . .	1285
Art. 161.	[Częściowe odtworzenie akt] . . . . .	1289
Art. 162.	[Obowiązki i prawa stron] . . . . .	1290
Art. 163.	[Powszechny obowiązek przedstawienia dokumentów] . . . . .	1291
Art. 164.	[Odtworzenie akt – dowody] . . . . .	1292
Art. 165.	[Treść postanowienia] . . . . .	1293
Art. 166.	[Powtórzenie czynności] . . . . .	1295

# Wykaz skrótów

## 1. Akty prawne

- dyrektywa 2012/29/UE – dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2012/29/UE z 25.10.2012 r. ustanawiająca normy minimalne w zakresie praw, wsparcia i ochrony ofiar przestępstw oraz zastępująca decyzję ramową Rady 2001/220/WSiSW (Dz.Urz. UE L 315 z 14.11.2012 r., s. 57)
- EKPCz – Konwencja o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności sporządzona w Rzymie 4.11.1950 r., zmieniona następnie Protokołami nr 3, 5 i 8 oraz uzupełniona Protokołem nr 2 (Dz.U. z 1993 r. poz. 284 ze zm.)
- k.h. – rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z 27.06.1934 r. – Kodeks Handlowy (Dz.U. poz. 502 ze zm.)
- k.k. z 1969 r. – ustawa z 19.04.1969 r. – Kodeks karny (Dz.U. 1969 poz. 94)
- k.k.s. – ustawa z 10.09.1999 r. – Kodeks karny skarbowy (Dz.U. z 2016 r. poz. 2137 ze zm.)
- k.k.w. – ustawa z 6.06.1997 r. – Kodeks karny wykonawczy (Dz.U. z 2017 r. poz. 665 ze zm.)
- k.p.a. – ustawa z 14.06.1960 r. – Kodeks postępowania administracyjnego (Dz.U. z 2017 r. poz. 1257 ze zm.)
- k.p.c. – ustawa z 17.11.1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz.U. z 2016 r. poz. 1822 ze zm.)
- k.p.k. – ustawa z 6.06.1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz.U. z 2016 r. poz. 1749 ze zm.)
- k.p.k. z 1928 r. – rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z 19.03.1928 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz.U. z 1928 r. poz. 313)
- k.p.k. z 1969 r. – ustawa z 19.04.1969 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz.U. z 1969 r. poz. 96)
- k.p.w. – ustawa z 24.08.2001 r. – Kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia (Dz.U. z 2016 r. poz. 1713 ze zm.)

- k.r.o. – ustawa z 25.02.1964 r. – Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz.U. z 2017 r. poz. 682 ze zm.)
- k.s.h. – ustawa z 15.09.2000 r. – Kodeks spółek handlowych (Dz.U. z 2016 r. poz. 1578 ze zm.)
- k.w. – ustawa z 20.05.1971 r. – Kodeks wykroczeń (Dz.U. z 2015 r. poz. 1094 ze zm.)
- Konstytucja RP – Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z 2.04.1997 r. (Dz.U. poz. 483 ze sprost. i zm.)
- KWUS – Konwencja wykonawcza do układu z Schengen z 14.06.1985 r. między Rządami Państw Unii Gospodarczej Beneluksu, Republiki Federalnej Niemiec oraz Republiki Francuskiej w sprawie stopniowego znoszenia kontroli na wspólnych granicach (Dz.Urz. UE L 239 z 22.09.2000 r., s. 19)
- MPPOiP – Międzynarodowy Pakt Praw Obywatelskich i Politycznych otwarty do podpisu w Nowym Jorku 1.12.1966 r. (Dz.U. z 1977 r. poz. 167)
- p.a.s.c. – ustawa z 28.11.2014 r. – Prawo o aktach stanu cywilnego (Dz.U. z 2016 r. poz. 2064)
- p.p.s.a. – ustawa z 30.08.2002 r. – Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi (Dz.U. z 2017 r. poz. 1369 ze zm.)
- p.u.s.p. – ustawa z 27.07.2001 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych (Dz.U. z 2016 r. poz. 2062 ze zm.)
- p.w. k.p.k. – ustawa z 6.06.1997 r. – Przepisy wprowadzające Kodeks postępowania karnego (Dz.U. poz. 556 ze zm.)
- pr. adw. – ustawa z 26.05.1982 r. – Prawo o adwokaturze (Dz.U. z 2016 r. poz. 1999 ze zm.)
- pr. aut. – ustawa z 4.02.1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych (Dz.U. z 2017 r. poz. 880 ze zm.)
- pr. pras. – ustawa z 26.01.1984 r. – Prawo prasowe (Dz.U. poz. 24 ze zm.)
- pr. prok. – ustawa z 28.01.2016 r. – Prawo o prokuraturze (Dz.U. z 2016 r. poz. 177 ze zm.)
- r.p.m.s.k. – rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z 7.05.2015 r. w sprawie postępowania mediacyjnego w sprawach karnych (Dz.U. poz. 716)
- r.s.p.p.p. – rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z 20.02.2012 r. w sprawie sposobu postępowania z protokołami przesłuchań i innymi dokumentami lub przedmiotami, na które rozciąga się obowiązek zachowania w tajemnicy informacji niejawnych albo zachowania tajemnicy związanej z wykonywaniem zawodu lub funkcji (Dz.U. poz. 219)

- 
- r.z.o.p.o.u. – rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z 27.05.2015 r. w sprawie sposobu zapewnienia oskarżonemu korzystania z pomocy obrońcy z urzędu (Dz.U. z 2017 r. poz. 53)
- r.z.t.p. – rozporządzenie Prezesa Rady Ministrów z 20.06.2002 r. w sprawie zasad techniki prawodawczej (Dz.U. z 2016 r. poz. 283, zał.)
- reg. prok. – rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z 7.04.2016 r. – Regulamin wewnętrznego urzędowania powszechnych jednostek organizacyjnych prokuratury (Dz.U. z 2017 r. poz. 1206)
- reg. sąd. – rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z 23.12.2015 r. – Regulamin urzędowania sądów powszechnych (Dz.U. z 2015 r. poz. 2316 ze zm.)
- rozp. pol. sąd. – rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych z 16.08.2007 r. w sprawie szczegółowego zakresu zadań i organizacji policji sądowej (Dz.U. poz. 1093)
- StPO – Strafprozeßordnung – niemiecki Kodeks postępowania karnego
- u.d.u.r. – ustawa z 11.09.2015 r. o działalności ubezpieczeniowej i reasekuracyjnej (Dz.U. z 2017 r. poz. 1170 ze zm.)
- u.op.k. – ustawa z 23.06.1973 r. o opłatach w sprawach karnych (Dz.U. z 1983 r. poz. 223 ze zm.)
- u.p. – ustawa z 6.04.1990 o Policji (Dz.U. z 2016 r. poz. 1782 ze zm.)
- u.p.n. – ustawa z 26.10.1982 r. o postępowaniu w sprawach nieletnich (Dz.U. z 2016 r. poz. 1654 ze zm.)
- u.PGRP – ustawa z 15.12.2016 r. o Prokuraturii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej (Dz.U. poz. 2261)
- u.r.p. – ustawa z 6.07.1982 r. o radcach prawnych (Dz.U. z 2016 r. poz. 233 ze zm.)
- u.SN – ustawa z 23.11.2002 r. o Sądzie Najwyższym (Dz.U. z 2016 r. poz. 1254 ze zm.)
- u.ś.k. – ustawa z 25.06.1997 r. o świadku koronnym (Dz.U. z 2016 r. poz. 1197)
- u.ś.p.b. – ustawa z 24.05.2013 r. o środkach przymusu bezpośredniego i broni palnej (Dz.U. z 2017 r. poz. 1120)
- u.ś.p.z.p.p. – ustawa z 5.07.2002 r. o świadczeniu przez prawników zagranicznych pomocy prawnej w Rzeczypospolitej Polskiej (Dz.U. z 2016 r. poz. 1874)
- u.TS – ustawa z 26.03.1982 r. o Trybunale Stanu (Dz.U. z 2016 r. poz. 2050)
- u.w.m. – ustawa z 9.05.1996 r. o wykonywaniu mandatu posła lub senatora (Dz.U. z 2016 r. poz. 1510 ze zm.)
-

- u.w.t.p.a. – ustawa z 26.10.1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz.U. z 2016 r. poz. 487 ze zm.)

## 2. Czasopisma i wydawnictwa promulgacyjne

- Apel. Lub. – „Apelacja. Orzecznictwo Sądu Apelacyjnego w Lublinie”  
Apel. W-wa – „Apelacja. Orzecznictwo Sądu Apelacyjnego w Warszawie”  
AUMCS – „Annales Universitatis Mariae Curie-Skłodowska”  
AUW PPIA – „Acta Universitatis Wratislaviensis. Przegląd Prawa i Administracji”  
Biul. SN – „Biuletyn Sądu Najwyższego”  
Biul. PK – „Biuletyn Prawa Karnego”  
CzPKiNP – „Czasopismo Prawa Karnego i Nauk Penalnych”  
Dz.Urz. KGP – Dziennik Urzędowy Komendy Głównej Policji  
Gaz. Sąd. i Pen. – „Gazeta Sądowa i Penitencjarna”  
Gd. Stud. Praw. – „Gdańskie Studia Prawnicze”  
GS – „Głos Sądownictwa”  
HUDOC – Baza orzecznictwa Europejskiego Trybunału Praw Człowieka (<http://hudoc.echr.coe.int>)  
Inf. Pr. – „Informacja Prawnicza”  
KSP – „Krakowskie Studia Prawnicze”  
KZS – „Krakowskie Zeszyty Sądowe. Orzeczenia Sądu Apelacyjnego w Krakowie w sprawach karnych”  
Mon. Pod. – „Monitor Podatkowy”  
Mon. Praw. – „Monitor Prawniczy”  
NP – „Nowe Prawo”  
OSA – Orzecznictwo Sądów Apelacyjnych  
OSAB – Orzecznictwo Sądów Apelacji Białostockiej  
OSAG – Orzecznictwo Sądów Apelacji Gdańskiej  
OSN(K) – Orzecznictwo Sądu Najwyższego (Izba Karna)  
OSNCK – Orzecznictwo Sądu Najwyższego Izby Cywilnej i Izby Karnej  
OSNKW – Orzecznictwo Sądu Najwyższego. Izba Karna i Wojskowa  
OSNPG – Orzecznictwo Sądu Najwyższego, Wydawnictwo Prokuratury Generalnej  
OSNwSK – Orzecznictwo Sądu Najwyższego w Sprawach Karnych  
OSP – Orzecznictwo Sądów Polskich  
OSPiKA – Orzecznictwo Sądów Polskich i Komisji Arbitrażowych  
OTK ZU – Orzecznictwo Trybunału Konstytucyjnego. Zbiór Urzędowy  
OTK-A – Orzecznictwo Trybunału Konstytucyjnego. Zbiór Urzędowy. Seria A

---

OTK-B	– Orzecznictwo Trybunału Konstytucyjnego. Zbiór Urzędowy. Seria B
OwSS	– Orzecznictwo w Sprawach Samorządowych
PiM	– „Prawo i Medycyna”
PiP	– „Państwo i Prawo”
PiZS	– „Praca i Zabezpieczenie Społeczne”
PiŻ	– „Prawo i Życie”
PPC	– „Polski Proces Cywilny”
PPE	– „Przegląd Prawa Egzekucyjnego”
PPiA	– „Przegląd Prawa i Administracji”
PPK	– „Problemy Prawa Karnego”
Pr. Sp.	– „Prawo Spółek”
Probl. Krym.	– „Problemy Kryminalistyki”
Prob. Praw.	– „Problemy Praworządności”
Prok. i Pr.	– „Prokuratura i Prawo”
Prz. Orz. SA w Lublinie	– „Przegląd Orzecznictwa Sądów Apelacyjnych w Lublinie”
Prz. Pol.	– „Przegląd Policyjny”
Prz. Sejm.	– „Przegląd Sejmowy”
PS	– „Przegląd Sądowy”
R.Pr.	– „Radca Prawny”
RPEiS	– „Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny”
SI	– „Studia Iuridica”
SPE	– „Studia Prawno-Ekonomiczne”
WPP	– „Wojskowy Przegląd Prawniczy”
WSS	– „Wrocławskie Studia Sądowe”
ZN UJ	– „Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Jagiellońskiego”
ZN UŁ	– „Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Łódzkiego”
ZN WSHiP	– „Zeszyty Naukowe Wyższej Szkoły Handlu i Prawa”
ZNIBPS	– „Zeszyty Naukowe Instytutu Badania Prawa Sądowego”
ZNSA	– „Zeszyty Naukowe Sądownictwa Administracyjnego”
ZOSN	– „Zbiór Orzeczeń Sądu Najwyższego”

### 3. Instytucje

ETPC	– Europejski Trybunał Praw Człowieka
ETS	– Europejski Trybunał Sprawiedliwości (obecnie: TSUE – Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej)
NSA	– Naczelny Sąd Administracyjny
SN	– Sąd Najwyższy
TK	– Trybunał Konstytucyjny

## 4. Inne skróty

ENA	- Europejski Nakaz Aresztowania
SA	- Sąd Apelacyjny
WSA	- Wojewódzki Sąd Administracyjny
Kodeks Etyki Adwokackiej	- obwieszczenie Prezydium Naczelnej Rady Adwokackiej z 14.12.2011 r. w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu Zbioru Zasad Etyki Adwokackiej i Godności Zawodu

## Wprowadzenie

Kodeks postępowania karnego z 6.09.1997 r. był kilkadziesiąt razy nowelizowany. Różna była, rzecz jasna, skala i głębokość tych zmian. Czasem były to tylko drobne korekty, służące usunięciu niedoskonałości w technice legislacyjnej lub spowodowane koniecznością implementacji orzeczeń Trybunału Konstytucyjnego lub Europejskiego Trybunału Praw Człowieka. Kilkakrotnie dokonano jednak zmian tak fundamentalnych, że powodowały one, iż wiele instytucji karnoprosesowych istotnie różni się obecnie od ich pierwotnego kształtu. Głębokie zmiany zostały wprowadzone ustawą z 20.07.2000 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego, ustawy – Przepisy wprowadzające Kodeks postępowania karnego oraz ustawy – Kodeks karny skarbowy (Dz.U. poz. 717). Co prawda zakres tej nowelizacji był pozornie niezbyt szeroki. Niemniej, jeśli idzie o trzy instytucje (nieważność postępowania, kasację oraz najsurowszy środek zapobiegawczy – tymczasowe aresztowanie), miały one charakter wręcz fundamentalny. Nie tylko głębokie, lecz także obejmujące bardzo obszerne partie Kodeksu, były nowelizacje wprowadzone: ustawą z 10.01.2003 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego, ustawy – Przepisy wprowadzające Kodeks postępowania karnego, ustawy o świadku koronnym oraz ustawy o ochronie informacji niejawnych (Dz.U. poz. 155 ze zm.), ustawą z 27.09.2013 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. poz. 1247 ze zm.), która z kolei została istotnie zmodyfikowana ustawą z 20.02.2015 r. o zmianie ustawy – Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. poz. 396) oraz ustawą z 11.03.2016 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. poz. 437 ze zm.). Fundamentalne znaczenie miała ustawa z 27.09.2013 r., która wprowadziła nowy model rozprawy głównej, nadając jej charakter zbliżony do pełnej kontradyktoryjności, co pociągnęło za sobą niezwykle istotne zmiany w zakresie postępowania dowodowego, odwoławczego, a w niewielkim stopniu także i postępowania przygotowawczego. Weszła ona w życie 1.07.2015 r., a wprowadzone przez nią zmiany obowiązywały do 14.04.2016 r., bowiem od 15.04.2016 r. zaczęły obowiązywać zmiany przewidziane w ustawie z 11.03.2016 r., która w dużym stopniu odwróciła zasady wprowadzone ustawą z 27.09.2013 r. Niektóre ze zmian wprowadzonych ustawą z 27.09.2013 r. zostaną jednak omówione w niniejszym komentarzu, gdyż wywarły one tak głęboki wpływ na inne z unormowań, które zostały pozostawione w strukturze Kodeksu, że bez



poznania założeń zmian uchylonych nie jest możliwe prawidłowe odczytanie treści tych przepisów nowelizacji wrześniowej z 2013 r., których nowelizacja marcowa z 2016 r. nie dotknęła. Niezależnie od powyższego, z uwagi na przepisy intertemporalne ustawy z 11.03.2016 r. do określonej puli spraw zastosowanie będą miały przepisy w brzmieniu nadanym im we wrześniu 2013 r., a w trybie kasacyjnym proceduralna prawidłowość tych postępowań długo jeszcze będzie badana właśnie z uwzględnieniem treści przepisów uchwalonych w 2013 r. Odrębną kwestią są liczne i bardzo obszerne zmiany wprowadzane sukcesywnie w dziale XIII Kodeksu, obejmującym postępowanie w sprawach karnych ze stosunków międzynarodowych.

Już po tych modelowych reformach, przepisy Kodeksu postępowania karnego zostały zmienione:

- ustawą z 10.06.2016 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego, ustawy o zawodach lekarza i lekarza dentystry oraz ustawy o prawach pacjenta i Rzeczniku Praw Pacjenta (Dz.U. poz. 1070),
- ustawą z 22.06.2016 r. o zmianie ustawy – Prawo zamówień publicznych oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. poz. 1020),
- ustawą z 16.11.2016 r. o zmianie ustawy o powszechnym obowiązku obrony Rzeczypospolitej Polskiej oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. poz. 2138),
- ustawą z 15.12.2016 r. o Prokuratorii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej (Dz.U. poz. 2261),
- ustawą z 16.11.2016 r. – Przepisy wprowadzające ustawę o Krajowej Administracji Skarbowej (Dz.U. poz. 1948),
- ustawą z 10.02.2017 r. o zmianie ustawy – Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. poz. 244),
- ustawą z 23.03.2017 r. o zmianie ustawy – Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. poz. 768),
- ustawą z 23.03.2017 r. o zmianie ustawy – Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. poz. 966),
- ustawą z 23.03.2017 r. o zmianie ustawy – Kodeks karny, ustawy o postępowaniu w sprawach nieletnich oraz ustawy – Kodeks postępowania karnego (Dz.U. poz. 773).

Tak liczne zmiany zmuszają osoby stosujące przepisy tego Kodeksu nie tylko do systematycznego śledzenia działań i zamierzeń ustawodawcy, lecz także dokonywania wykładni nowych przepisów, co jest utrudnione ze względu na wywołaną nowelizacjami ich niespójność oraz niejasne sformułowanie niektórych z nich. W związku z tym duża rola przypada orzecznictwu Sądu Najwyższego i sądów apelacyjnych oraz opracowaniom naukowym. Szczególnie ważne są komentarze, które ze swej istoty mają być pomocne praktykom, poszukującym rozwiązań wyłaniających się problemów prawnych.

Aby uczynić zadość tym oczekiwaniom, Autorzy komentarza, reprezentujący zarówno naukę, jak i praktykę, starali się nie pominąć żadnej istotnej kwestii, która może

wyłączyć się w toku postępowania przygotowawczego i sądowego. Przy objaśnianiu poszczególnych przepisów, w szerokim zakresie został wykorzystany dorobek zarówno doktryny, jak i judykatury. Licznie prezentowane są poglądy wypowiedziane w literaturze i w orzecznictwie, w tym niekiedy przeciwstawne, co do których w tej ostatniej sytuacji zajmowane jest jednak przez Autora komentującego dany przepis jasne stanowisko, które z zapatrywań podziela. Odwołanie się do wszystkich reprezentowanych poglądów pozwala korzystającemu z komentarza na poznanie pogłębionej argumentacji i sięgnięcie do opracowań źródłowych.

W wielu miejscach cytowane są *in extenso* orzeczenia, zwłaszcza Sądu Najwyższego, ze względu na szczególne ich znaczenie. Wprawdzie *ex hypothesi* nie mają one mocy wiążącej, ale przede wszystkim z mocy autorytetu najwyższego organu sądowego (*argumentum ex auctoritate*), siły argumentacji (argument racjonalności) i tzw. motywacji prognostycznej, oddziałują pośrednio na orzecznictwo niższych sądów oraz innych organów stosujących przepisy tego Kodeksu.

Szczególną wagę komentujący przywiązali do nowych lub zmienionych przepisów, co do których nie ma jeszcze w ogóle literatury lub jest ona jedynie nieliczna, a orzecznictwo nie zostało jeszcze wykształcone lub ujednolicone.

Komentarz jest opracowaniem zbiorowym, lecz nie wspólnym. Lektura poszczególnych partii dzieła nie może nasuwać co do tego żadnych wątpliwości już tylko w myśl sentencji: co człowiek, to styl. Jeśli chodzi o płaszczyznę merytoryczną, każdy z Autorów wyraża własny punkt widzenia w zakresie tych zagadnień, które podjął się skomentować. Staraliśmy się jednak uniknąć sprzeczności pomiędzy zapatrywaniem wyrażanymi w różnych partiach komentarza, a dotyczącymi powiązanych ze sobą problemów.

Na zakończenie tych krótkich wstępnych uwag kierujemy do Czytelników dzieła prośbę o przekazywanie na adres Wydawnictwa lub w postaci publikowanych recenzji krytycznych uwag, które pozwoliłyby uniknąć dostrzeżonych i wytkniętych błędów oraz usterek w ewentualnych kolejnych edycjach komentarza.

Warszawa, czerwiec 2017 r.

Ryszard A. Stefański, Stanisław Zabłocki



# USTAWA

z 6.06.1997 r.

# Kodeks postępowania karnego

(Dz.U. z 2016 r. poz. 1749; zm.: Dz.U. z 2016 r. poz. 1948, poz. 2138, poz. 2261; z 2017 r. poz. 244,  
poz. 768, poz. 773, poz. 966 , poz. 773, poz. 1452)



# DZIAŁ I

## Przepisy wstępne

**Literatura:** B. Abucewicz-Pena, *Skarga na tle zasady skargowości w procesie karnym*, „Studia Prawnoustrojowe” 2003, t. 2; M. Allerhand, *Kilka uwag o wyrokach konstytucyjnych*, PPC 1936/10; I. Andrejew, *Glosa do uchwały SN z 7.01.1967 r.*, VI KZP 46/66, OSPiKA 1966/7–8; I. Andrejew, *Polskie prawo karne w zarysie*, Warszawa 1989; I. Andrejew, *Ustawowe znamiona czynu. Typizacja i kwalifikacja przestępstw*, Warszawa 1978; I. Andrejew, *Zagadnienia typizacji przestępstwa*, SI 1982, t. 10; G. Artymiak, *Przyspieszenie postępowania a zachowanie podstawowych gwarancji procesowych jego uczestników w znowelizowanym procesie karnym – zagadnienia wybrane* [w:] G. Artymiak, Cz.P. Kłak, Z. Sobolweski, *Problemy znowelizowanej procedury karnej*, Kraków 2004; G. Artymiak, *Rozłożenie ciężaru dowodu w sprawach o zniesławienie*, „Palestra” 1995/1–2; A. Augustyniak [w:] B. Kosmus, G. Kuczyński, *Prawo prasowe. Komentarz*, Warszawa 2011; J. Bafia, *Zmiana kwalifikacji prawnej czynu w procesie karnym*, Warszawa 1964; R. Balicki, *Uprawnienia prezydenta w nowej Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej. Zagadnienia podstawowe*, AUW PPIA 1998/40; K.W. Baran, *Zatrzymanie pracownika*, PiZS 1986/4; J. Banasiak, *Nadzór prokuratora nad śledztwem i dochodzeniem (z uwzględnieniem okresu zawieszania)*, Prob. Praw. 1982/5; B. Banaszak, *Prezydenckie prawo łaski w Polsce*, AUW PPIA 2002/50; S. Baniak, B. Kolański, *Śladami prokuratorskich wystąpień*, Prob. Praw. 1974/12; B. Baran, *Prawo łaski w polskim systemie prawnym na tle powszechnym*, Sosnowiec 2011; J. Bednarzak, *Środki zapobiegawcze w projekcie kodeksu postępowania karnego*, NP 1968/7–8; D. Bek, *Konstrukcja katalogu czynników kształtujących ocenę stopnia społecznej szkodliwości czynu a granice kryminalizacji* [w:] *Granice kryminalizacji*, red. S. Pikulski, M. Romańczuk-Grącka, Olsztyn 2013; D. Bek, *Wpływ ugody mediacyjnej na kształt reakcji prawnokarnej. Idea sprawiedliwości naprawczej a zasady kontynentalnego prawa karnego*, red. T. Dukiet-Nagórska, Warszawa 2016; D. Bek, O. Sitarz, *Uwagi do rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 7 maja 2015 r. w sprawie postępowania mediacyjnego w sprawach karnych*, Prok. i Pr. 2016/4; M. Bereźnicki, *Glosa do uchwały SN (7) z 18.06.1966 r.*, VI KZP 10/66, OSPiKA 1972/2; T. Bergel, *Jaka skargowość? Wpływ cofnięcia aktu oskarżenia na zasadę skargowości w znowelizowanej procedurze karnej*, „Palestra” 2015/1–2; Z. Besta, M. Fišer, W. Janda, *Spoleczne przeciwdziałanie. Kongres kryminologiczny państw socjalistycznych*, Warszawa 1980; J. Bielański, *Ujęcie sprawy na gorącym uczynku lub w pościgu*, „Jurysta” 2001/3–4; M. Bielski, *Koncepcje kontratypów jako okoliczności wyłączających karalność*, CzPKiNP 2010/2; M. Biłyj, A. Murzynowski, *Wznowienie postępowania karnego w PRL w świetle prawa i praktyki*, Warszawa 1980; M. Błachut, W. Gromski, J. Kaczor, *Teknika prawodawcza*, Warszawa 2008; M. Bocheński, *W kierunku sprawiedliwości naprawczej*, „Palestra” 2012/3–4; O. Bogucki, M. Zieliński, *Zasada bezstronności – art. 4 k.p.k. a podstawy środka odwoławczego*, „Palestra” 2009/11–12; M. Bojarski, W. Radecki, *Pozakodeksowe prawo karne*, t. 3, *Przestępstwa w dziedzinie porządku publicznego, wyborów, polityki i inicjatywy ustawodawczej, pracy i ubezpieczeń społecznych, kultury i własności intelektualnej. Komentarz*, Warszawa 2003; M. Bojarski, W. Radecki, *Pozakodeksowe prawo karne. Suplement do tomów I i II*, Warszawa 2003; T. Bojarski, *Polskie prawo karne. Zarys części ogólnej*, Warszawa 2002; T. Bojarski, *Z problematyki stanów konieczności w polskim prawie karnym* [w:] *W kręgu teorii i praktyki prawa karnego. Księga poświęcona pamięci Profesora Andrzeja Wąska*, red. L. Leszczyński, E. Skrętowicz, Z. Hołda, Lublin 2005; T. Bojarski, Z. Świda, *Podstawy materialnego i procesowego prawa o wykroczeniach*, Wrocław 1999; I. Bondarczuk, *Wpływ koncepcji sprawiedliwości naprawczej na realizację zasady rzetelnego procesu w polskim ustawodawstwie karnym* [w:] *Z problematyki funkcji procesu karnego*, red. T. Grzegorzczak, J. Izydorczyk, R. Olszewski, Warszawa

szawa 2013; K. Zgryzek, *Determinanty sprawności procesu karnego*, PiP 2008/10; K. Zgryzek, *Konflikt interesów publicznego i prywatnego a publiczność rozpraw w procesie karnym*, PPK 1991/17; T. Zieliński, *Klauzule generalne w prawie pracy*, Warszawa 1988; J. Zientek, *Rola stopnia społecznej szkodliwości czynu w nowym kodeksie karnym*, Prok. i Pr. 1998/9; A. Zoll [w:] *Kodeks karny. Część ogólna*, t. 1, red. A. Zoll, Warszawa 2012; A. Zoll, „Pozaustawowe” okoliczności wyłączające odpowiedzialność karną w świetle konstytucyjnej zasady podziału władzy [w:] *W kręgu teorii i praktyki prawa karnego. Księga poświęcona pamięci Profesora Andrzeja Wąska*, red. L. Leszczyński, E. Skrętowicz, Z. Hołda, Lublin 2005; A. Zoll, *Czy jest uzasadnione wyróżnienie pierwotnej i wtórnej legalności?*, [w:] *W poszukiwaniu dobra wspólnego. Księga jubileuszowa Profesora Macieja Zielińskiego*, red. A. Chodui, S. Czepita, Szczecin 2010; A. Zoll, *Okoliczności wyłączające bezprawność czynu*, Warszawa 1982, M. Filar, *Wyłączenie odpowiedzialności karnej* [w:] *Nowa kodyfikacja karna. Kodeks karny. Krótkie komentarze*, z. 18, Warszawa 1998; A. Zoll, *Regulacja błędu w projekcie kodeksu karnego* [w:] *Problemy nauk penalnych. Prace ofiarowane Pani Profesor Oktawii Górniok*, red. L. Tyszkiewicz, Katowice 1996; A. Zoll, *Skuteczność orzeczeń polskiego Trybunału Konstytucyjnego* [w:] *Ius et Lex. Księga jubileuszowa ku czci Profesora Adama Strzembosza*, red. A. Dębiński, A. Grześkowiak, K. Wiak, Lublin 2002; M. Zubik, *Immunitet parlamentarny a zwieszenie postępowania karnego (Uwagi na tle art. 105 ust. 3 Konstytucji)*, PiP 1998/7; M. Zubik, *Sprawowanie wymiaru sprawiedliwości w świetle Konstytucji i orzecznictwa Trybunału Konstytucyjnego*, PS 2005/3; B. Zygmunt, *Przestępstwa ścigane z oskarżenia prywatnego w postępowaniu w sprawach podlegających orzecznictwu sądów wojskowych*, WPP 2002/3; S. Żółtek, *Glosa do wyroku SN z 5.01.2011 r., V KK 64/10*, Prok. i Pr. 2011/10; S. Żółtek, *Z zagadnień prawnej problematyki powągi rzeczy oszczędzonej przestępstwa ciągłego – rozważania na tle orzecznictwa Sądu Najwyższego* [w:] *Studia i Analizy Sądu Najwyższego*, t. 3, red. K. Ślęzak, W. Wróbel, Warszawa 2009; A. Żurawik, *Interes publiczny, interes społeczny i interes uzasadniony. Próba dookreślenia pojęć*, RPEiS 2013/2.

## Art. 1. [Podsądność]

### Postępowanie karne w sprawach należących do właściwości sądów toczy się według przepisów niniejszego kodeksu.

1. Artykuł 1 zawiera normę podstawową dla całego postępowania karnego. Nakazuje ona, aby w sprawach należących do właściwości sądów postępowanie toczyło się według przepisów Kodeksu postępowania karnego. Nie straciło na aktualności twierdzenie, że założeniem tej regulacji jest wyraźne podkreślenie, już na wstępie ustawy procesowej, iż żadna inna władza nie może rozpoznawać spraw karnych należących do właściwości sądów. Z drugiej strony istnienie tego unormowania ma na celu wskazanie, że przepisy Kodeksu postępowania karnego są dla sądów wyłącznym wskaźnikiem postępowania i że rozpoznając sprawę, powinny one kierować się wyłącznie tą ustawą (A. Mogilnicki, E.S. Rappaport, *Ustawy karne Rzeczypospolitej Polskiej*, t. 1, *Kodeks postępowania karnego. Część II. Motywy ustawodawcze*, Warszawa 1929, s. 10–11, zob. również *Nowe kodeksy karne z uzasadnieniami*, Warszawa 1997, s. 396).
2. Sprawowanie wymiaru sprawiedliwości w sprawach karnych musi być podporządkowane określonej *modus procedendi*. Wymagają tego waga i znaczenie zagadnień rozstrzyganych w postępowaniu karnym, a przede wszystkim rodzaj praw i wolności obywatelskich, które mogą zostać w jego efekcie ograniczone. Chodzi o zapewnienie jego uczestnikom odpowiedniego poziomu gwarancji procesowych. Przepisy ustawy procesowej mają także na celu stworzenie optymalnych warunków realizacji dyrekty-

wy trafnej reakcji karnej (trafnego orzekania). Ustawodawca wychodzi zatem z założenia, że jedynie przy respektowaniu przepisów Kodeksu postępowania karnego możliwe jest pełne osiągnięcie stanu sprawiedliwości materialnej i proceduralnej.

Wymóg sformułowany w art. 1 ma charakter kategoriyczny. Działalność organów procesowych, stron i innych uczestników postępowania karnego nie może być dowolna i musi odpowiadać określonym w ustawie rygorom procesowym, a tym samym stanowić uporządkowaną sekwencję czynności. Zasadnie twierdzi się w związku z tym, że obowiązkiem sądu jest czuwanie nad tym, aby postępowanie dowodowe prowadzone było zgodnie z normami Kodeksu postępowania karnego. Jeśli więc sąd odmawia wykorzystania w charakterze dowodu dokumentu procesowego, który został sporządzony z naruszeniem obowiązujących przepisów, to taka decyzja ma oparcie w art. 1 (wyrok SN z 22.02.1978 r., I Kr 12/78, OSPiKA 1979/7–8, poz. 142).

Proces karny jest rozumiany jako prawnie uregulowana działalność zmierzająca do wykrycia i ustalenia czynu przestępnego i jego sprawcy, do osądzenia go za ten czyn i ewentualnego wykonania kary i innych środków reakcji karnej (M. Cieślak, *Polska procedura karna. Podstawowe założenia teoretyczne*, Warszawa 1984, s. 9; co do kwestii definicyjnych por. m.in. S. Waltoś, *Proces karny. Zarys systemu*, Warszawa 2005, s. 15 i n.; T. Grzegorzczak, J. Tylman, *Polskie postępowanie karne*, Warszawa 2009, s. 39 i n.; W. Daszkiewicz, *Prawo karne procesowe. Zagadnienia ogólne*, t. 1, Bydgoszcz 1999, s. 15 i n.; J. Helios, *Tradycyjne i nowoczesne sposoby pojmowania procedury*, AUW PPIA 2006/74, s. 161–189; A. Murzynowski, *Istota i zasady procesu karnego*, Warszawa 1994, s. 19–36).

W języku prawniczym niejednokrotnie nazwy „proces karny” i „postępowanie karne” używane są zamiennie i uznawane za synonimy. Terminem „postępowanie karne” posługuje się także ustawodawca, określając w ten sposób najczęściej krótsze odcinki procesu lub jego poszczególne odmiany (np. postępowanie przygotowawcze, postępowanie nakazowe, ale inaczej np. koszty procesu, szerzej zob. M. Cieślak, *Polska procedura karna...*, s. 12).

Przez prawo karne procesowe rozumie się natomiast przepisy prawa regulujące przebieg procesu karnego. Służą one realizacji prawa karnego materialnego, a więc rozstrzygnięciu kwestii odpowiedzialności karnej określonej osoby za zarzucany jej czyn. O ile więc prawo karne procesowe warunkuje działalność uczestników procesu, tworząc podstawę prawną ich działalności, o tyle postępowanie karne dotyczy już samej działalności tych uczestników oraz układu stosunków prawnych pomiędzy nimi (zob. L. Schaff, *Proces karny Polski Ludowej*, Warszawa 1953, s. 14).

Użyte w treści art. 1 wyrażenia normatywne „postępowanie karne w sprawach należących do sądów” odnosi się nie tylko do głównego nurtu procesu sądowego, ale rów-



nież do rozmaitych postępowań pozostających w określonym stosunku do tego nurtu. Chodzi m.in. o postępowanie incydentalne (wypadkowe, np. w kwestii nałożenia kary porządkowej), pomocnicze (np. w kwestii pomocy prawnej, odtworzenia zniszczonych lub zaginionych akt), następcze (np. w kwestii ułaskawienia, w sprawie wyroku łącznego, odszkodowania za niesłuszne skazanie, tymczasowe aresztowanie lub zatrzymanie) czy też uzupełniające (prowadzone w trybie art. 420). Pod tym pojęciem należy również rozumieć postępowania szczególne oraz postępowania w sprawach podlegających orzecznictwu sądów wojskowych (Z. Gostyński, S. Zabłocki [w:] J. Bratoszewski, L. Gardocki, Z. Gostyński, S.M. Przyjemski, R.A. Stefański, S. Zabłocki, *Kodeks postępowania karnego. Komentarz*, red. R.A. Stefański, S. Zabłocki, t. 1, Warszawa 2003, s. 186, szerzej zob. M. Cieślak, *Polska procedura karna...*, s. 69 i n.), a także czynności sądu w postępowaniu przygotowawczym.

Dotyczy to również postępowania karnego w sprawach karnych ze stosunków międzynarodowych. Pewnym odstępstwem są tu jednak czynności wykonywane przez organy procesowe państw obcych. Zgodnie z art. 587 sporządzone na wniosek polskiego sądu lub prokuratora protokoły oględzin, przesłuchań osób w charakterze oskarżonych, świadków, biegłych lub protokoły innych czynności dowodowych, dokonanych przez sądy lub prokuratorów państw obcych albo organy działające pod ich nadzorem, mogą być odczytywane na rozprawie na zasadach określonych w art. 389, 391 i 393, jeżeli sposób przeprowadzenia czynności nie jest sprzeczny z zasadami porządku prawnego w Rzeczypospolitej Polskiej. Z kolei co do zasady do czynności procesowych, dokonywanych na wniosek sądu lub prokuratora państwa obcego, stosuje się ustawy polskie. Należy jednak uczynić zadość życzeniu tych organów, aby przy dokonaniu czynności zastosowano szczególny tryb postępowania lub szczególną formę, jeżeli nie jest to sprzeczne z zasadami porządku prawnego Rzeczypospolitej Polskiej (art. 588 § 4; szerzej zob. P. Czarnecki, A. Matusin, *Terytorialny aspekt obowiązywania ustawy karnej procesowej*, CzPKiNP 2009/1, s. 79–96).

Reguła wyrażona w art. 1 k.p.k. doznaje pewnych ograniczeń w związku z pomocniczym stosowaniem w postępowaniu karnym przepisów Kodeksu postępowania cywilnego. Potrzeba uzupełnienia regulacji karnoprosesowych elementami cywilistycznymi wynika z adekwatności tych konstrukcji prawnych do poszczególnych kwestii wyłaniających się w związku z rozpoznawaniem sprawy karnej. W treści ustawy procesowej zawarto odesłania do Kodeksu postępowania cywilnego w zakresie: pełnomocnictwa (art. 89 k.p.k.), roszczeń majątkowych (art. 107 § 2 k.p.k.), odesłania osób zainteresowanych na drogę procesu cywilnego w razie sporu co do własności zatrzymanych rzeczy (art. 230 § 2 k.p.k.), zabezpieczenia majątkowego (art. 292 k.p.k.), dochodzenia roszczeń przez osobę roszczącą sobie prawo do korzyści lub przedmiotów, których przepadek orzeczono na podstawie art. 44–45a k.k. lub art. 43 § 1 i 2 oraz art. 47 § 4 k.k.s. (art. 340 § 3 k.p.k.), możliwości dochodzenia przez pokrzywdzonego dodatkowych roszczeń, w sytuacji gdy orzeczony obowiązek naprawienia szkody lub zadośćuczynie-

**Jacek Kosonoga** – doktor habilitowany nauk prawnych, profesor Uczelni Łazarskiego w Warszawie; dyrektor Biura Studiów i Analiz Sądu Najwyższego; redaktor naczelny czasopisma „Veritas Iuris”; autor około 100 publikacji z zakresu prawa karnego procesowego i materialnego.

**Jerzy Skorupka** – profesor doktor habilitowany nauk prawnych, kierownik Katedry Postępowania Karnego Uniwersytetu Wrocławskiego; sędzia Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu; redaktor naczelny czasopisma „Wrocławskie Studia Sądowe”; autor blisko 200 prac z zakresu prawa karnego materialnego i procesowego.

**Ryszard A. Stefański** – profesor doktor habilitowany nauk prawnych, kierownik Katedry Prawa Karnego Uczelni Łazarskiego w Warszawie; redaktor naczelny czasopisma „Ius Novum”; autor ponad 600 publikacji, głównie z zakresu prawa karnego materialnego i procesowego.

**Stanisław Zabłocki** – sędzia Sądu Najwyższego, Prezes Izby Karnej Sądu Najwyższego, autor ponad 200 publikacji, przede wszystkim z zakresu prawa karnego procesowego.

Publikacja stanowi pierwszą część komentarza do kodeksu postępowania karnego, pod redakcją naukową profesora Ryszarda A. Stefańskiego i sędziego Stanisława Zabłockiego, przygotowanego przez uznane autorytety z zakresu prawa karnego procesowego, przedstawiciele zarówno praktyki prawniczej, jak i nauki.

Zawiera szczegółowe omówienie naczelných zasad procesu karnego, właściwości i składu sądu, statusu stron, obrońców i pełnomocników oraz czynności procesowych.

Szczególną uwagę poświęcono nowym lub zmienionym przepisom, co do których nie ma jeszcze lub jest jedynie nieliczna literatura, a orzecznictwo nie zostało jeszcze wykształcone lub ujednoczone. Pomoże to czytelnikom w rozwiązaniu wielu wątpliwości interpretacyjnych powstałych w wyniku wprowadzenia, a następnie odwrócenia tzw. dużej nowelizacji k.p.k.

W komentarzu zaprezentowano też niektóre z nieobowiązujących już zmian wprowadzonych tzw. dużą nowelizacją k.p.k. W trybie kasacyjnym proceduralna prawidłowość tych postępowań przez długi czas będzie badana z uwzględnieniem treści nieobowiązujących przepisów.

W opracowaniu prezentowane są liczne poglądy wypowiedziane w literaturze i orzecznictwie, w tym niekiedy przeciwstawne, wobec których autorzy zajmują jednoznaczne stanowisko.



**ZAMÓWIENIA:**

INFOLINIA 801 04 45 45, FAX 22 535 80 01  
ZAMOWIENIA@WOLTERSKLWUER.PL  
WWW.PROFINFO.PL

